

Waldemar MIKOŁAJCZYK

Bibionidae (Diptera) okolic Warszawy

Bibionidae (Diptera) окрестностей Варшавы

Bibionidae (Diptera) of the surroundings of Warszawa

Muchówki z rodziny *Bibionidae* nie były do tej pory w Polsce środkowej badane. Jedynym gatunkiem wykazanym z tego terenu (z Kujaw) jest *Penthetria holosericea* MEIG. (SZNABL, 1881 : 366).

Praca niniejsza stanowi wykaz faunistyczny *Bibionidae* zebranych w granicach Wielkiej Warszawy i miejscowościach podwarszawskich: Nieporęt, pow. Nowy Dwór Mazowiecki; Ratajewo (Żwir), pow. Otwock; Chojnów, pow. Piaseczno; Radziejowice, pow. Grodzisk Mazowiecki; Podkowa Leśna, Brwinów, Płochocin, Zaborówek pow. Pruszków; Skierniewice; Sochaczew; Sochaczew-Trojanów; Puszcza Kampinoska — Dziekanów Leśny, wydmy Łuże i Góra Wyrównia.

Materiały pochodzą głównie z lat 1951—1961. Okazy łowiono siatką w czasie lotu, wykazano czerpakiem z traw i krzewów, a także uzyskiwano z hodowli. Opracowany materiał obejmuje 527 okazów należących do 11 gatunków i dwu odmian.

Materiały dowodowe — okazy suche i alkoholowe, larwy i poczwarki oraz preparaty aparatów kopulacyjnych samców i samic — znajdują się w zbiorach Instytutu Zoologicznego Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.

Pleciinae

Penthetria MEIGEN, 1803

P. holosericea MEIG. Puszcza Kampinoska, 1 ♀, 25 V 1955 leg. R. TROJANOWA. Znany z północnej i południowej Polski, Śląska (Niemcza, pow. Dzierżonów — DUDA, 1930 : 13). Z Polski środkowej wykazany przez SZNABLA (1881), który w początku maja 1874 roku nad brzegiem jeziora w Chodczu na Kujawach obserwował masowe, choć krótkotrwałe występowanie osobników tego gatunku. Pojawiają się one w maju, latają krótko.

*Bibioninae**Dilophus* MEIGEN, 1803

D. antipedalis MEIG. Warszawa, 1 ♀, 21 IV 1961, leg. W. MIKOŁAJCZYK; Warszawa-Bielany, 1 ♀, 10 V 1955, leg. R. TROJANOWA. Z Polski podawany z okolic Poznania (Löw, 1840) i doliny Nidy (MIKOŁAJCZYK, 1962). W obu przypadkach złowiono tylko samice. Różnią się one nieznacznie od podobnych do nich samiec *D. humeralis* ZETT., wobec czego do pewnego stwierdzenia występowania w Polsce tego gatunku konieczne jest złowienie samców.

D. febrilis (L.). W okresie od V do VI i od VIII do IX wszędzie w okolicach Warszawy spotykany. Znajdowany często na kwiatkach, np. na kwitnących wrzosach (Podkowa Leśna, 19 ♂♂ 40 ♀♀, 9, 19, 26 VIII 1953, leg. J. GŁOWACKI).

D. humeralis ZETT. Gatunek nie tak pospolity jak *D. febrilis* (L.), niemniej jednak łowiony często w Warszawie i różnych miejscowościach podwarszawskich, również na kwitnących wrzosach (Podkowa Leśna, 9 VIII 1953, 1 ♂) i innych kwiatkach (Radziejowice, 13 VIII 1961, 2 ♂♂), często w towarzystwie *D. febrilis* (L.).

Bibio GEOFFROY, 1764

B. clavipes MEIG. Radość, 1 ♀, 12 X 1958, leg. W. BAZYLUK; Puszcza Kampinoska — Dziekanów Leśny, 1 ♂, 27 IX 1961, leg. W. MIKOŁAJCZYK, z grzyba z rodzaju *Russula* PERS. Wylot nastąpił w tydzień po zebraniu grzyba. Najprawdopodobniej poczwarka znajdowała się w ziemi tuż przy trzonku.

B. hortulanus (L.). Łowiony wszędzie w Warszawie i okolicach od połowy kwietnia do połowy czerwca.

B. johannis (L.). W okolicach Warszawy łowiony od końca kwietnia do połowy maja, a także w sierpniu (Puszcza Kampinoska, 2 ♂♂, 2 i 11 VIII 1951, leg. P. TROJAN).

B. johannis var. *nigrifemur* STROBL. Anin, 2 ♂♂, 6 V 1961, leg. R. BIELAWSKI; Bielany, 1 ♂, 10 V 1955, leg. R. TROJANOWA; Radziejowice, 3 ♂♂, 6 V 1962, leg. W. MIKOŁAJCZYK; Zaborówek, 1 ♂, 11 V 1955, leg. H. BANIA; Skierniewice, 1 ♂, 15 V 1955, leg. R. TROJANOWA.

Z Polski odmiana ta była wykazywana jedynie z doliny Nidy (MIKOŁAJCZYK, 1962).

B. lanigerus MEIG. W okresie wiosennym (maj) łowiony wszędzie w okolicach Warszawy. Występuje nieraz masowo (Bielany, 25 ♂♂ 6 ♀♀, 16 V 1958, leg. M. MROCZKOWSKI; Puszcza Kampinoska, 125 ♂♂ 25 ♀♀, 25 V 1955, leg. R. TROJANOWA).

W zbiorach Instytutu są okazy tego gatunku wyjęte z dolków larw mrówkolwów — *Myrmeleon formicarius* L. (Puszcza Kampinoska, wydma Góra Wywrotnia, 3 ♂♂ 1 ♀, V 1959, leg. A. WASILEWSKI).

B. lanigerus var. *hybridus* HAL. Puszcza Kampinoska, 2 ♂♂, 25 V 1955, leg. R. TROJANOWA. Z Polski wykazana dotąd przez KARLA (1938) z okolic Słupska jako odmiana występująca sporadycznie.

B. marci (L.). Gatunek wiosenny (koniec kwietnia, maj), bardzo pospolity.

B. reticulatus LOEW. Żwir (Ratajewo), 1 ♀, 13 V 1951, leg. B. KRECZMER; Skierniewice, 1 ♀, 20 V 1953, leg. R. TROJANOWA. Wykazywany z południowej Polski (NOWICKI, 1873; MIKOŁAJCZYK, 1962).

B. varipes MEIG. Puszcza Kampinoska, 1 ♀, 18 V 1955, leg. A. MOŃKO; 2 ♂♂ 3 ♀♀, 25 V 1955, leg. R. TROJANOWA.

25 V 1955 złowiono jednocześnie okazy *B. varipes* MEIG., *B. lanigerus* MEIG. i *B. lanigerus* var. *hybridus* HAL.

PIŚMIENNICTWO

- DUDA O. 1930. *Bibionidae*. W opracowaniu zbiorowym pod redakcją E. LINDNERA „Die Fliegen der Palaearktischen Region”, Stuttgart, II, 1 (4), 75 pp., 29 ff., 2 tt.
- KARL O. 1938. Beiträge zur Kenntnis der Mückenfauna Pommerns. *Diptera Nematocera*. Dohrniana, Stettin, 17: 106—112.
- LÖW H. 1840. Ueber die im Grossherzogthum Posen aufgefundenen Zweyflügler; ein Beitrag zur genaueren kritischen Bestimmung der europaeischen Arten. *Isis*, Leipzig, 1840: 512—584, t. 1.
- MIKOŁAJCZYK W. 1962. *Bibionidae* (Diptera) Doliny Nidy. *Fragm. faun.*, Warszawa, 9: 275—279, 3 ff.
- NOWICKI M. 1873. Beiträge zur Kenntniss der Dipterenfauna Galiziens. Krakau, 35 pp.
- SZNABL J. 1881. Spis Owadów dwuskrzydłych (*Diptera*) zebranych w Królestwie Polskiem i gubernii Mińskiej. *Pam. fizyjoigr.*, Warszawa, 1: 357—390.

РЕЗЮМЕ

Автор дает список *Bibionidae* (*Diptera*, *Nematocera*), встречающихся в Варшаве и ее окрестностях. Материал собран главным образом в 1951—1961 гг. охватывает 11 видов и 2 разновидности, которые (за исключением *Penthetria holosericea* MEIG.) в первый раз приведены для средней Польши.

SUMMARY

The author gives a list of *Bibionidae* (*Diptera*, *Nematocera*) occurring in the Warszawa and environs. The material, collected mostly in the years 1951—1961, consists of 11 species and 2 varieties, recorded for the first time (except *Penthetria holosericea* MEIG.) from Central Poland.

Redaktor pracy — dr M. Mroczkowski

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa 1962

Nakład 1530+115 egz. Ark. wyd. 0,25, druk. 0,25, Papier ilustr. kl. III, 80 g. B1 Cena zł 6,-
Nr zam. 652/61. — Wrocławska Drukarnia Naukowa — B-2